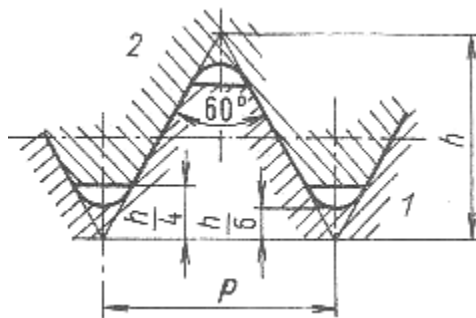

Řezání závitů

Řezání závitů je pracovní operace, při níž na válcových předmětech nebo v díře vytváříme závit řezným nástrojem zvaným závitová čelist nebo závitník. Závitů mohou být vnější nebo vnitřní, jedno a vícechodé, levé a pravé.

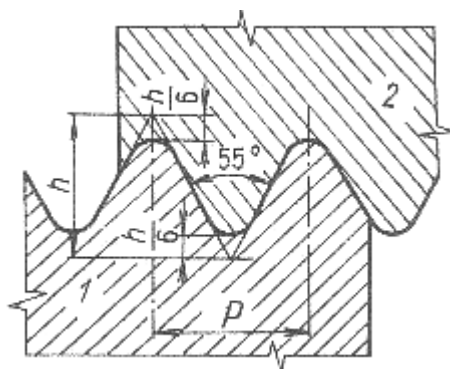
Druhy závitů

- **Metrický závit:** je nejvíce používán, hlavně pro spojovací šrouby. Vrcholový úhel je 60° . Základní řada závitů se označuje písmenem M a číslem udávajícím velký průměr závitů, např. M 16. U jemných závitů se navíc uvádí stoupání v mm, např. M 16 x 0,75. M 16 základní řady má stoupání 2 mm. Stoupání závitů se značí písmenem P. Výška základního trojúhelníhu závitů je označena písmenem h.

Obr. 1: Metrický závit

- **Whitworthův závit:** s tímto závitěm se většinou setkáváme u starších strojů. Jeho vrcholový úhel je 55° a jeho vrcholy jsou zaobleny. Závit se označuje W a rozměry se uvádějí v palcích. Např. 1" = 25,4 mm.

Obr. 2: Whitworthův závit

- **Lichoběžníkový závit rovnoramenný:** označuje se Tr a používá se nejčastěji u vodicích šroubů na obráběcích strojích.
- **Lichoběžníkový závit nerovnoramenný:** označuje se S a používá se především u šroubů zatížených jednostrannou silou, např. u lisů.

- **Trubkový závit:** má stejný profil jako Whitworthův závit, ale má jemnější stoupání. Používá se na trubky, závitorezné příruby, armatury atd., které se jimi těsně spojují. Označuje se G, např. G 1 1/2". Rozměr 1 1/2" je vnitřní průměr trubky, tzv. světlost.
- **Oblý závit:** používá se tam, kde závitové spojení je vystaveno velkému znečištění (např. šrouby brzd, spřáhlo železničních vagónů).

Nástroje pro řezání závitů

Ruční závitorezné nástroje dělíme na nástroje určené k zhotovování vnitřních nebo vnějších závitů.

Závitníky

Jsou to mnohobřité nástroje, podobné kaleným šroubům, jejichž tvar je přizpůsoben k postupnému odebrání třísek při vytváření závitu. Slouží pro výrobu vnitřních závitů. Vyrábějí se jako závitníky ruční se stopkou zakončenou čtyřhranem a závitníky strojní s unášečem. Pracovní část závitníku je přerušena několika podélnými, přímými nebo šroubovitými drážkami tvořícími břity. Drážky slouží k odvodu třísek a přívodu chladicí kapaliny.

Obr. 3: Závitník

Pracovní část závitníku se skládá z řezného kužele a vodící části.

Závitové čelisti kruhové

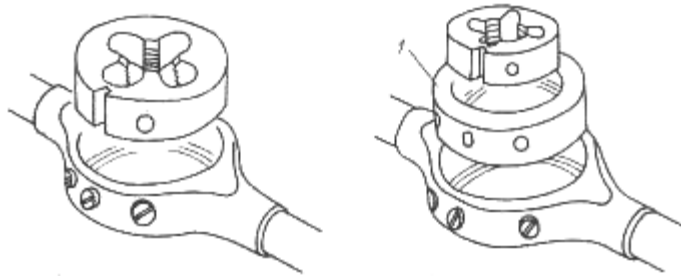
Podobají se svým tvarem kalené matici, ve které je vytvořeno 3 - 5 drážek kruhového tvaru. Kruhové drážky vytvářejí břit a odvádějí třísky při řezání vnějších závitů. Kruhové čelisti mají část řeznou a kalibrující (ta kalibruje a uhlazuje závit). V drážce může být čelist rozříznuta, aby se mohla pomocí stavěcího šroubu seřizovat.

Obr. 4: Závitová kruhová čelist

Vratidla

Pro řezání vnitřních závitů se používají vratidla pevná nebo nastavitelná. Pro řezání vnějších závitů se kruhové závitové čelisti vkládají do kruhových vratidel buď přímo nebo prostřednictvím pouzdra.

Obr. 5: Vratidlo